

ISSN 1728-550X

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК

«Халықаралық өмір және саясат» сериясы

Серия «Международная жизнь и политика»

№1(36), 2014 ж.

Алматы

Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті

ХАБАРШЫ

«Халықаралық өмір және саясат»
сериясы

№1(36), 2014 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2002 ж. бастап шығады.

Бас редактор:
ҚР ХҒА акад., т.ғ.д., проф.
Е.А. КУЗНЕЦОВ

Бас ред. орынбасары:
з.ғ.д., ассоц. проф. А.А. Сабитова

Редакция алкасы:
проф. Victor Pou (Испания),
з.ғ.д., проф. Р.Ф. Мамедов (Әзірбайжан),
з.ғ.д., проф. Л.Д. Тимченко (Украина),
з.ғ.д., проф. Barbara Janusz-Pawletta
(Германия),
саяси ғ.д., доц. Ж.К. Симтиков,
саяси ғ.д., доц. А.К. Құрманғали,
саяси ғ.к., доц. Т.Н. Чумаченко,
К.И. Исағалиев
(ҚР еңбегі сіңген дипломат),
з.ғ.д., проф. Р.М. Валеев (Ресей)

Жауапты хатшы:
аға оқытушы А.Қ. Көлбаев

© Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті, 2014

Қазақстан Республикасының мәдениет
және ақпарат министрлігінде 2009 жылы
мамырдың 8-де тіркелген №10105 - Ж

Басуға 04.04.2014 қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8. Көлемі 17 е.б.т.
Таралымы 300 дана. Тапсырыс 67.

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасы

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ

ӘЛЕМДІК САЯСАТ ПЕН ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҢ ЖАҢА ГЕОСАЯСИ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН

КАЗАХСТАН В НОВЫХ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ РЕАЛИЯХ МИРОВОЙ ПОЛИТИКИ И МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА

Кузнецов Е.А., Чумаченко Т.Н. Предстоящие президентские выборы в Афганистане.....	3
Симтиков Ж.К. «Мәңгілік Елге» бастайтын бағдаршам....	11
Нұрпейіс Т.Ә. «Мәңгілік Ел» – Ұлт болашағының Ұлы жолы.....	14
Сембинов М.К. Дипломатия и дипломатическая служба в империи Чингисхана и его потомков.....	20
Белялов А.А. К годовщине вывода советских войск из Афганистана.....	24
Pawletta Roman F. The geopolitics of the United States.....	27
Baiturbayeva A.T. USA in international organizations.....	32
Чумаченко Т.Н. Международные переговоры: понятие и типология на современном этапе.....	36
Дакенов М. Экономикалық әлеуметтанудың зерттеу объектісінің мәні.....	40
Канафина Г.Е. Социальная политика по Посланию президента РК народу Казахстана "Казахстанский путь-2050: единая цель, единые интересы, единое будущее".....	50
Сабитова Ш.А. О роли СМИ в международном праве.....	55
Нұрпейіс Т.Ә. Нәзір Төреқұлов – қазақтан шыққан тұңғыш кәсіби дипломат.....	58
Кульбаев А.К. О проблемах государственной религиозной политики РК.....	62
Жабелова Т.Е. Құқықтық мемлекеттегі адам құқықтарының қорғалуы мәселесі.....	65
Дакенов М. Экономикалық мәдениеттің кейбір тұстары....	69
Сайрамбаева Ж.Т., Кеншинбаева Л. Құбыр келігі арқылы тасымалдауды ТМД шеңберінде құқықтық реттеу мәселелері	73
Белялов А.А. К вопросу о терроризме.....	78
Төлегенов Т.З. Ұлттық ой-сананы қалыптастыру саясаты және оның ерекшеліктері.....	82
Жабелова Т.Е. Азаматтық алу мәселелерінің халықаралық-құқықтық қырлары.....	86
Садвакасова Ж.Қ. Білім алу құқығының – адам құқықтары жүйесіндегі алатын орны.....	89
Ордабаева А.Б. Актуальные вопросы защиты прав детей-сирот в Республике Казахстан.....	94
Кужукеева Н.С. Международно-правовые основы деятельности Казахстана в Центрально-Азиатском регионе в борьбе с международным терроризмом и религиозным экстремизмом.....	96
Ордабаева А.Б. Проблемы международной защиты прав детей во время вооруженного конфликта.....	101
Сабитова Ш.А. Об актуальных проблемах международно-правового регулирования СМИ.....	104

1 Соколова Г.Н. Экономическая социология. – Минск, 1995. – С. 118.

2 Заславская Т.И., Рывкина Р.В. Социология экономической жизни: Очерки теории. – Новосибирск, 1991.

3 Зигерт В., Ланг Л. Руководить без конфликтов. – М., 1990.

4 Маркович Д. Социология труда. – М., Прогресс, 1998.

УДК 327: 341.43

ҚҰБЫР КӨЛІГІ АРҚЫЛЫ ТАСЫМАЛДАУДЫ ТМД ШЕҢБЕРІНДЕ ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Ж.Т. Сайрамбаева – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ халықаралық құқық кафедрасының доценті, з.ғ.к.,
Л. Кеншинбаева – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ халықаралық құқық мамандығының магистранты

Аталмыш мақалада автор ТМД аясында құбырлар арқылы энергиялық қуаттарды тасымалдаудың құқықтық реттеу мәселелерін қарайды. Аталмыш мәселе қазақстандық халықтың көркею мен дамуы-ның, әл-ауқатының өмірлік маңызды жақтарын қозғайды, өйткені бүгінгі таңда тиеді біздің экономика-мыз құбырлар арқылы энергиялық қуаттарды тасымалдауда өте тәуелді, ол ҚР экономикасының бірден бір басты негізі болып табылады.

Тірек сөздер: энергиялық қуат, құбыр көлігі, мұнай мен газды тасымалдау, экспорттаушы мемлекеттер, энергетикалық қауіпсіздік, инвестициялар, табиғи монополиялар, трансшекаралық магистральды құбыр көлігі

В данной статье автор рассматривает вопросы правового регулирования транспортировки энергоносителей через трубопроводы в пространстве СНГ. Данный вопрос затрагивает жизненно важные стороны процветания и благосостояния казахстанского народа так, как на сегодняшний момент наша экономика очень зависима от энергоносителей, которая составляет одну из главных основ экономики РК.

Ключевые слова: энергетическая сила, трубопровод, прогон нефти и газа, страны-экспортеры, энергетическая безопасность, инвестиции, природные монополии, трансграничные магистральные трубопроводы

In this article the author considers the questions of legal regulation of energy transit through pipelines in territory of the CIS. This issue affects the vital side of prosperity and welfare of the Kazakh people as at the moment our economy is very dependent on energy, which is one of the main pillars of the economy of Kazakhstan.

Keywords: energy power, pipeline, run oil and gas, country-exporters, energy security, investment, natural monopoly, cross-border pipelines

Құбыр көлігі арқылы тасымалдау кез келген мемлекеттің отын энергетика саласының басты кешені болып табылады. Сонғы жылдары құбыр көлігі арқылы тасымалдау мемлекеттердің экономикасына деген маңызы арта түсті. Бұл – мұнай және газ тасымалының көлемі ұлғайғанның әсерінен бюджетке салықтың түсуі, жаңа жұмыс орындарының ашылуы, аймақтық экономиканың өсуі және т.б. Құбыр көлігі арқылы тасымалдау жүйесі мемлекеттің мұнай, мұнай өнімдерін және газды ішкі және сыртқы нарыққа жеткізуді реттейтүге мүмкіндігі болатын, оның саясатын жүзеге асыратын бірден бір құралы.

КСРО кезінде табиғи газ, мұнай және мұнай өнімдерін тасымалдау бойынша ұзындығы және өнімділігі жағынан бірден-бір магистралды құбыр көлігі жүйесі жасалған болатын. Бұл магистралды құбыр көлігі жүйесі бүкіл әлем бойынша XX ғасырдың ірі инженерлік құрылыстарының бірі болды. Сонын ТМД-да жалпы ұзындығы 300 000 км. құрайды [1].

Жоғарыда аталып кеткен ірі инженерлік құрылысы Кенес одағы кезінде газ, мұнай және мұнай өнімдерін тасымалдауы жетік түрде ұйымдастырылып және бір бақылаудың астында болды. Ал КСРО ыдырағаннан кейін оның құрамында болған республикалардың тәуелсіз мемлекеттерге бөлініп шығуы шаруашылық байланыстары үлкен мәселеге айналды. Сонын әсері энерго-жанар-жағармай кешенінің жұмысына айтарлықтай септігін тигізді. Осылайша жаңа тәуелсіз мемлекеттердің отын энергетикасымен қамтамасыз ету, тасымалдау салаларында реттеу кезінде өзіндік мәселелері пайда болды.

Кенес одағының құрамында болған бұл елдердің энергетикалық сферадағы экономикалық қызығушылықтары өз алдына тәуелсіз мемлекеттер ретінде сәйкес келе бермеді. Мысалы, Ресей мұнай-газды экспорттаушы есебінде Украинамен транзиттік қызмет көрсетумен есептесу кезінде қиыншылықтар туады. Қазақстан әлемдік нарыққа тікелей шығу жолы болмағандықтан, басқа елдермен жақын көлік-экономикалық байланысын орнату мүмкіндігінен айрылады. Қазақстанның континент ішіндегі географиялық орналасуына байланысты осындай «жабықтылық» мемлекет экономикасына кері әсерін тигізеді. Бұл жағдайды ТМД мемлекеттері жетік түсіне бастады және аталған көлік түрінің тиімділігі күн сайын артып келе жатқандығын мойындады.

ТМД мемлекеттерінің экономикалық қызығушылықтарын қанағаттандыру үшін стратегиялық тауарларды тасымалдау қатынасын реттеуде мемлекеттер арасында қиындықтар туындады, әсіресе мұнай